

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: - voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de regels voor de subsidiëring van wolfwerende maatregelen
- Tweede principiële goedkeuring**

Samenvatting

Dit voorontwerp van besluit voert een subsidie in voor niet professionele veehouders voor het nemen van wolfwerende maatregelen. Deze subsidie beoogt een tegemoetkoming in de extra kosten die gemaakt worden door niet professionele veehouders voor het aanpassen van hun omheiningen om wolfaanvallen op vee tegen te gaan.

Dit voorontwerp van besluit werd op dd. 16 juli 2021 door de Vlaamse Regering principiële goedgekeurd en wordt, na advies van de Minaraad en SALV, met het oog op de tweede principiële goedkeuring aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Begin 2018 werden twee zwervende wolven in Vlaanderen opgetekend. Dit is de eerste zekere aanwezigheid van de soort in 150 jaar. Sindsdien is er een onafgebroken aanwezigheid van wolven in Vlaanderen en is momenteel ook sprake van een eerste wolvenroedel. Kaderend binnen het herstel van het Europese wolvenbestand, is het duidelijk dat de wolf ook in Vlaanderen terug een plaats verovert. De aanwezigheid van wolven vormt ook een risico voor schade, met name onder de vorm van het doden of verwonden van dieren. Dit voorontwerp van besluit voert een subsidie in voor wolfwerende maatregelen ter preventie van schade aan vee.

De wolf is een Europees beschermd soort opgenomen in Bijlage 1, categorie 3 van het Soortenbesluit. Om draagvlak te creëren voor het behoud van de wolf in Vlaanderen, is het opportuun om schadegevallen te voorkomen, zoals voorgesteld in het Vlaams wolvenplan. Het belangrijkste middel om schade te voorkomen is door het plaatsen en onderhouden van een wolfwerende omheining. Middels dit ontwerpbesluit blijven de kosten voor schade beperkt.

Deze wijziging kadert in SD 2 'Doeltreffend soortenbeleid en -beheer' onder ISE natuur en biodiversiteit uit de beleidsnota omgeving. Daarin wordt vermeld dat er bijzondere aandacht zal worden besteed aan de grote zoogdieren die lange tijd niet meer aanwezig waren in Vlaanderen en

stilaan hun weg terugvinden, en dat gepaste beschermingsmaatregelen voor die dieren worden voorzien.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het gunstig advies van de Minaraad en SALV werd verstrekt op 16 september 2021. Rekening houdend met het advies van de Minaraad en SALV werd het voorontwerp van besluit op een aantal plaatsen aangepast. De voornaamste punten uit het advies worden als volgt beoordeeld:

- Om ervoor te zorgen dat iedereen in het risicogebied die de in het besluit genoemde diersoorten houdt in aanmerking kan komen voor een van de beide subsidieregelingen, stellen de Raden voor om artikel 3, tweede lid, 3° van het ontwerpbesluit te vervangen door: *“de houder (aanvrager) kan geen beroep doen op steunmaatregelen onder het VLIF”*.

Artikel 3, tweede lid, 3° werd als volgt aangepast en aangevuld zodat dubbelfinanciering vermeden wordt en tegelijk ook elke veehouder op een van de subsidieregelingen beroep kan doen: “de houder (aanvrager) kan voor deze vee-soorten zoals opgenomen in de subsidie-aanvraag geen beroep doen op steunmaatregelen onder het VLIF voor het nemen van wolfwerende maatregelen.”

- De Raden vragen om ook kleinere paardachtigen zoals pony's en ezels mee te nemen bij de opsomming van de soorten in artikel 3, vierde lid, 1°.

Aan artikel 3, vierde lid, 1° wordt “d) pony, ezel of paardachtige met een maximale volwassen schofthoogte van 148 cm” toegevoegd.

- De Raden merken op dat de combinatie van artikel 3, tweede lid en artikel 3, vierde lid, maakt dat houders van minder dan 30 runderen op geen van beide regelingen beroep kunnen doen. De Raden vragen dit op te vangen door ook runderen toe te voegen aan artikel 3, vierde lid, 1°.

Het is niet aangewezen om runderen bij de regulier te subsidiëren vee-soorten op te nemen onder artikel 3, vierde lid, 1°.

Er wordt voorgesteld om runderen in punt 3° op te nemen. Hieronder zijn ook vaarzen en kalveren begrepen. Op deze manier blijft dit een specifiekere benadering aangezien runderen, gelet op hun gewicht en grootte, een veel lager risico inhouden om door de wolf te worden aangevallen. Het wordt als niet doelmatig beschouwd om die soort generiek te subsidiëren over de hele risicozone.

- De Raden vragen om het “in een goede wolfwerende staat houden van de omheining” te verduidelijken en erover te waken dat in het reglement en het besluit eenzelfde terminologie wordt gebruikt.

Ter verduidelijking van “in een goede wolfwerende staat houden van de omheining” wordt in het ontwerpbesluit verwezen naar het reglement. Bij het actualiseren van het reglement zal rekening worden gehouden met de gehanteerde terminologie en zal de terminologie waar nodig, in overeenstemming worden gebracht met het voorontwerp van besluit.

- De Raden vragen om het woord “maximaal” in artikel 5, §1, 1°, en 2°, te schrappen. Wat betreft het eenmalig forfait voor onderhoud vragen de Raden dat de vergoeding voor onderhoud ook aangevraagd kan worden voor houders die reeds een subsidie voor het aanpassen van hun omheining hebben verkregen onder de huidig geldende regeling, gezien

daar geen vergoeding voor onderhoud in werd voorzien. In dit kader vragen de Raden eveneens dat aan deze houders ook de bijkomende 10% zou worden vergoed.

Er wordt voorgesteld om met deze opmerkingen geen rekening te houden:

- Het is gebruikelijk om bij subsidiebesluiten plafondbedragen/niveau's te hanteren.
- Het Vlaamse Gewest acht het niet wenselijk om deze (semi)-gereguleerde subsidie retroactief toe te passen op gevallen die in het verleden reeds werden gesubsidieerd op basis van andere rechtsgronden. Het principe van de niet-retroactiviteit van regelgeving is een waarborg ter voorkoming van rechtsonzekerheid. Dit impliceert dat het recht voorzienbaar en toegankelijk moet zijn, zodat eenieder in redelijke mate de gevolgen van een welbepaalde handeling kan voorzien op het tijdstip dat de handeling wordt verricht.
- Inzake het maximaal bedrag van 4,8 euro per lopende meter afsluiting zijn de Raden van mening dat dit bedrag in bepaalde specifieke gevallen hoger kan liggen (vb. er is een talud aanwezig, waardoor een hogere omheining moet worden voorzien of er moet gewerkt worden met duurdere draad voor paarden,). De Raden stellen voor om te voorzien dat van dit bedrag kan worden afgeweken indien kan worden aangetoond dat voor de situatie op terrein een hogere investering vereist is.

Aan artikel 7, §4 wordt een tweede lid toegevoegd dat stelt dat de minister kan beslissen om een hoger bedrag toe te kennen omwille van de specifieke terreingesteldheid en/of specifieke vereisten van het te beschermen vee.

- Met betrekking tot de aanvraagprocedure, zoals vermeld in artikelen 6 en 7 stellen de Raden vast dat de aanvrager de kosten al moet gemaakt hebben vooraleer er duidelijkheid is over het al dan niet verkrijgen van de subsidie. Bovendien is de in dit artikel vermelde termijn van zes maanden tamelijk kort, gelet op de mogelijk lange levertijden van de materialen (ook in geval van een schutkring). De Raden stellen voor om deze procedure te wijzigen en in twee stappen te werken, gelijkaardig aan de huidige manier van werken (o.a. met offertes en in twee stappen) en om ook de termijn voor het indienen van de aanvraag te verlengen. En dit om ervoor te zorgen dat aanvragers duidelijkheid hebben over de subsidieerbaarheid vooraleer ze effectieve kosten maken.

Er wordt voorgesteld om met deze opmerkingen geen rekening te houden:

Zoals elke subsidie, is ook deze subsidie aan voorwaarden gebonden. In dit geval zijn de voorwaarden echter heel eenvoudig, eenduidig raadpleegbaar op de website van Natuur en Bos (<https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/overlast-schade/door-jachtwild-en-beschermde-soorten/welke-diersoort/schade-en>), gekend bij het Wolf Fencing Team en zullen gecommuniceerd worden aan de gekende leveranciers. De subsidieerbare materialen zijn ook helder vermeld op het aanvraagformulier (en in de toekomst in het e-loket) voor deze subsidie. Om die reden is het werken met twee stappen niet nodig.

Bovendien heeft zo'n aanpak in twee stappen ook negatieve bijwerkingen. Eerst en vooral werd bij de huidige aanpak vastgesteld dat het voor leveranciers niet evident is om voor dergelijke kleine investeringen/aankopen, gedetailleerde offertes te maken. Het afkeuren van offertes in de huidige procedure was dan ook meestal een gevolg van offertes die te generiek waren opgesteld, waardoor bv. aangevraagde lopende meters niet overeenstemden met de omtrek van het te omheinen perceel. Het is voor leveranciers veel efficiënter en meer werkbaar, om meteen in een correcte factuur te voorzien. Het werken in twee stappen werkt ook vertragend. Aan de kant van de aanvrager ontstaat de noodzaak om te wachten op de goedkeuring van de offerte, alvorens de omheining te plaatsen. Aan de kant van de

subsidieverstrekker, Natuur en Bos, zorgt het werken in twee stappen -bij gelijkblijvende personeelscapaciteit- voor een langere doorlooptijd voor het behandelen van subsidies. Dergelijke vertraging is niet wenselijk in een context waarbij best zo snel mogelijk, zoveel mogelijk omheining wolfwerend wordt gemaakt.

- De Raden merken op dat, met betrekking tot de bepalingen in artikelen 9 en 10, niet voorzien werd in een beroepsprocedure in hoofde van de aanvrager en vragen om een dergelijke procedure aan het besluit toe te voegen.

Er wordt voorgesteld om met deze opmerking geen rekening te houden om de volgende redenen:

- De administratieve beroepsprocedure zal enkel openstaan voor de aanvrager en niet voor het publiek of belanghebbende derden en dit ter bescherming van hun leefomgeving.
 - De beslissing houdende de toekenning of afwijzing van de subsidie houdt geen toelating in om werken uit te voeren of handelingen te stellen waarvoor anders een omgevingsvergunning vereist zou zijn of om af te wijken van wettelijke bepalingen die gericht zijn op de bescherming van het leefmilieu.
 - Een beroep bij de Raad van State blijft nog steeds mogelijk.
- De Raden vragen om voor professionele landbouwers ook te voorzien in de subsidiëring van gespecialiseerde waakhonden.

Er wordt voorgesteld om met deze opmerking geen rekening te houden. Het Vlaamse Gewest meent dat dit voorstel geen doelmatige maatregel is die past binnen de sfeer van subsidiëring van niet professionele veehouders.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Dit voorontwerp van besluit voert een subsidie in voor het nemen van wolfwerende maatregelen. De noodzaak bestaat immers om in het leefgebied van de wolf maatregelen te treffen die er voor zorgen dat er minder tot geen schadegevallen van de wolf meer zijn. Door het vee voldoende af te schermen, wordt vermeden dat wolven zich zullen specialiseren in en richten op het aanvallen van vee. Het vermijden van schadegevallen draagt bij tot de bescherming, de instandhouding en de ontwikkeling van deze wilde diersoort.

Om te oordelen of schadegevallen door een wolvenaaval die alsnog plaatsvindt een probleemsituatie is, werd in samenspraak met internationale experts en het brede middenveld een protocol probleemwolven uitgewerkt en geïmplementeerd in januari 2020. De bevoegde minister zal dit protocol probleemwolven na 1 jaar evalueren en deze evaluatie ter mededeling voorleggen aan de Vlaamse Regering ten laatste op 31 mei 2022. Daarna volgt een tweejaarlijkse evaluatie.

Nav het advies van de Minaraad en SALV werd het voorontwerp aangepast.

Omwille van de recente schadedossiers en het verhoogd aantal schadedossiers dat in het najaar doorgaans de regel is, wordt momenteel sterk ingezet op sensibilisering en stimulering van preventieve maatregelen. Om zo snel mogelijk ook een verhoogde preventiegraad op het terrein te bekomen, wordt voorgesteld om de betoelaging retro-actief mogelijk te maken met ingang van 16

juli 2021, de datum van eerste principiële goedkeuring. De retro-actief ingediende dossiers zullen worden beoordeeld en betoelaagd op basis van de finale bepalingen in het goedgekeurd besluit.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Met uitzondering van art. 1, 3, 4 en 5, §4 blijven de overige artikelen ongewijzigd t.o.v. de principiële goedkeuring.

Artikel 1

Aan dit artikel wordt een punt 7° toegevoegd om het reglement te definiëren.

Artikel 3

Artikel 3, tweede lid, 3° van het ontwerpbesluit wordt vervangen door wat volgt:
de houder (aanvrager) kan geen beroep doen op steunmaatregelen onder het VLIF”.

Aan artikel 3, vierde lid, 1° wordt “*d) pony of ezel*” toegevoegd.

Artikel 4

Ter verduidelijking van het begrip “een goede wolfwerende staat” wordt naar het reglement verwezen.

Aan artikel 4 wordt een 4° toegevoegd “*de facturen overeenkomstig artikel 6 dateren van 16 juli 2021 of van recentere datum.*”

Artikel 5

Aan het vierde paragraaf wordt een tweede lid toegevoegd dat stelt:

“In de gevallen, vermeld in het reglement, kan de minister beslissen om een hoger bedrag dan 4,8 euro per lopende meter afsluiting toe te kennen.”

3. BESTUURLIJKE IMPACT

Het aldus aangepaste en als bijlage toegevoegde ontwerpbesluit heeft geen andere weerslag op het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap of op de lokale besturen dan aangegeven in de nota aan de leden van de Vlaamse Regering bij de principiële goedkeuring.

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Op basis van een berekening van het aantal hectaren en potentiële aanvragers binnen de huidige risicozone werd voor de veesoorten uit het voorgaande ontwerpbesluit reeds een kost geraamd. Deze kwam, aan een eenheidskost van 3.500 tot 4.000 euro/ha, neer op een jaarlijks bedrag van 420.000 tot 480.000 euro. Daarbij werd gemikt op het realiseren van preventie over circa 200 ha per jaar.

Wij begroten hieronder de implicaties van een uitbreiding van het aantal veesoorten.

- Paarden, pony's en ezels

Voor ponys en ezels gaan we binnen de risicozone uit van een ritme van 50 ha per jaar, eveneens met hoogste prioriteit in de kerngebieden via gerichte sensibiliseringscampagnes. De kost bedraagt aldus 175.000 tot 200.000 euro.

Voor paarden gaan wij ervan uit dat een schutkring de oppervlakte van enkele gemeenten zal beslaan. De te beschermen oppervlakte wordt geraamd op 53 ha per gemeente of afgerond 150 ha voor 3 gemeenten. Aan een ritme van 30 ha per jaar betekent dit een potentiële meerkost van 105.000 tot 120.000 euro indien een schutkring dient te worden afgebakend.

Dit brengt het totaal voor paarden, pony's en ezels op 175.000 tot 200.000 euro zonder schutkring en 280.000 tot 320.000 euro ingeval een schutkring dient ingesteld te worden.

- Runderen amateurveehouders

Op basis van mondelinge informatie vanwege het departement Landbouw en Visserij, gaat het hier over een zeer beperkte doelgroep en verwaarloosbare oppervlakten.

- Mogelijke hogere kost voor de realisatie van wolfwerende omheiningen

Dit kan mogelijk spelen ingeval van kleinere amateurhouders of specifieke terreinomstandigheden (bijvoorbeeld afsluiting langs taluds die daardoor hoger moeten gemaakt worden dan de aangegeven maatvoering). Wij gaan ervan uit dat dit in niet meer dan 10% van de gevallen kan optreden en gemiddeld een meerkost van 1.000 euro per ha met zich meebrengt. De totale jaarlijkse meerkost op een aantal van gemiddeld 280 ha die wolfproof wordt gemaakt bedraagt aldus $280 \times 0,1 \times 1.000$ euro of omgerekend 28.000 euro.

- De totale kost bedraagt aldus 728.000 tot 828.000 euro, wanneer we ervan uitgaan dat een schutkring dient te worden ingesteld.

Voor 2021 is er 600 000,- euro voorzien op begrotingsartikel QDX-3QCE2FA-WT en basisallocatie QDX 3QC083 5210. De middelen worden voorzien binnen de beschikbare begrotingskredieten.

4. VERDER TRAJECT

Na de tweede principiële goedkeuring zal het voorontwerp voor advies worden voorgelegd aan de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de regels voor de subsidiëring van wolfwerende maatregelen.

2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten over het voormelde voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme

Zuhail DEMIR

Bijlagen:

- het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering zoals principieel goedgekeurd op 24 september 2021
- het subsidiereglement
- het advies van de Raad van State d.d. 29 september 2021
- het advies van de Minaraad en SALV
- het Begrotingsakkoord